

เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๖๖ ง   ราชกิจจานุเบกษา   ๒ เมษายน ๒๕๕๑

ประกาศคณะกรรมการควบคุมมลพิษ

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจวัดฝุ่นละอองฟุ้งกระจายจากท่าเรือ
ด้วยเครื่องวัดความทึบแสง

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๓ แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าความทึบแสงของฝุ่นละอองฟุ้งกระจายจากท่าเรือ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการควบคุมมลพิษจึงออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจวัดฝุ่นละอองฟุ้งกระจายจากท่าเรือด้วยเครื่องวัดความทึบแสง ดังรายละเอียดกำหนดไว้ในภาคผนวกท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช

ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประธานกรรมการควบคุมมลพิษ

เครื่องวัดความทึบแสง (Smoke Opacity Meter)

- เครื่องมือวัดค่าความทึบแสง ใช้หลักการส่งผ่านของลำแสง (Transmissometry) จากแหล่งกำเนิดแสง (Light Source) ที่มีช่วงความยาวคลื่นแสงเฉพาะ ผ่านฝุ่นละออง เข้าสู่อุปกรณ์รับแสง (Light Detector) แล้ววัดค่าความเข้มของแสงที่ลดลง เทียบกับความเข้มของแสงทั้งหมดจากแหล่งกำเนิดแสง

อุปกรณ์ประกอบสำหรับชุดเครื่องมือตรวจวัดค่าความทึบแสง

คำนิยามที่เกี่ยวข้อง

□ “ค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง”

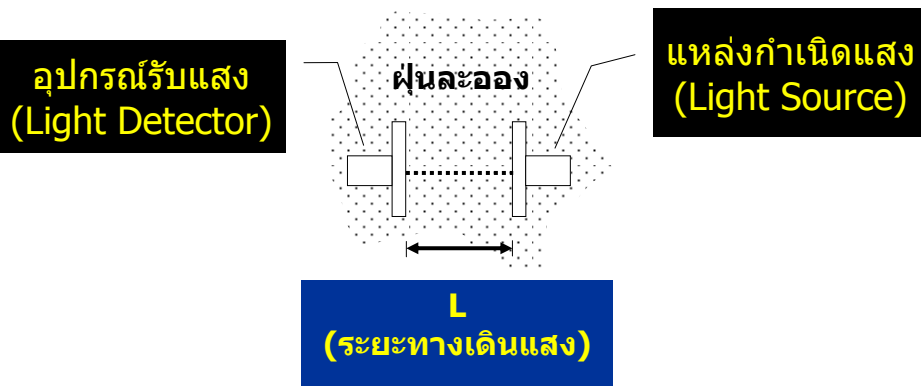
- ค่าความเข้มของแสงที่ลดลงในขณะที่ลำแสงส่องผ่านฝุ่นละอองไปยังอุปกรณ์รับแสง เทียบกับค่าความเข้มของแสงในกรณีที่ไม่มีฝุ่นละออง โดยมีหน่วยวัดเป็นร้อยละ

□ “ระยะทางเดินแสง” (Optical Path Length)

- ความยาวของระยะทางระหว่างแหล่งกำเนิดแสงและอุปกรณ์รับแสง ที่ถูกฝุ่นละอองฟุ้งกระจายตัดผ่านลำแสงดังกล่าว

ภาพแสดงหัววัดของเครื่องวัดความทึบแสง

การตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (% Opacity)

- ❑ วิธีการตรวจวัด : Smoke Opacity Meter
- ❑ ระยะการตรวจวัดห่างจากแหล่งกำเนิดประมาณ 1 เมตร

7

คุณลักษณะของเครื่องวัดความทึบแสง

- ❑ หัววัด (Sensor Head)
- ❑ แหล่งกำเนิดแสง (Light Source)
- ❑ อุปกรณ์รับแสง (Light Detector)

8

หัววัด (Sensor Head)

- เป็นแบบที่ใช้ตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละอองที่แหล่งกำเนิดฝุ่นละอองโดยตรงโดยไม่ผ่านการชักตัวอย่าง (Full Flow)

9

แหล่งกำเนิดแสง (Light Source)

- ต้องเป็นหลอดไฟฟ้าชนิดหลอด (Incandescent Lamp) ที่มีอุณหภูมิสีในช่วง 2,800 ถึง 3,250 องศาเคลวิน หรือไดโอดที่เปล่งแสงสีเขียว (Green Light Emitting Diode; LED) ซึ่งให้ค่าสเปกตรัมสูงสุดในช่วงความยาวคลื่น 550 ถึง 570 นาโนเมตร

10

อุปกรณ์รับแสง (Light Detector)

- ▶ ต้องเป็นโฟโตเซลล์ (Photocell) หรือโฟโตไดโอด (Photodiode) ที่สามารถตอบสนองต่อแสงที่ให้ค่าสเปกตรัมสูงสุดในช่วงความยาวคลื่น 550 ถึง 570 นาโนเมตร

11

การเตรียมอุปกรณ์ประกอบของเครื่องวัดความทึบแสง

อุปกรณ์รับแสง
(Light Detector)

แหล่งกำเนิดแสง
(Light Source)

12

การเตรียมเครื่องวัดความทึบแสง

13

การปรับเทียบเครื่องวัดความทึบแสง

การปรับเทียบค่าศูนย์ (Zero Adjust)

▶ ให้ปรับเทียบในบริเวณที่อากาศที่ไม่มีฝุ่นละออง ซึ่งผลการตรวจวัดของเครื่องวัดความทึบแสงจะต้องอ่านค่าร้อยละของความทึบแสงได้เท่ากับ 0 ± 1.0

14

การปรับเทียบเครื่องวัดความทึบแสง (ต่อ)

การปรับเทียบค่าศูนย์ (Zero Adjust)

- ▶ ให้ปรับเทียบค่าความทึบแสงเท่ากับ 100 ด้วยการใช้วัสดุทึบแสงปิดกั้นทางผ่านแสงจนสนิท
- ▶ ผลการตรวจวัดของเครื่องวัดความทึบแสงจะต้องอ่านค่าร้อยละของความทึบแสงได้เท่ากับ 100 ± 1.0
- ▶ ให้ปรับเทียบทุกครั้งก่อนที่จะทำการตรวจวัด หากผลการตรวจวัดไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้ปรับเทียบหรือเปลี่ยนเครื่องตรวจวัดใหม่

15

การปรับเทียบเครื่องวัดความทึบแสง (ต่อ)

การสอบเทียบความทึบแสงมาตรฐาน

- ▶ ให้ใช้แผ่นกรองแสงสอบเทียบ (Calibration Filter) ที่ผ่านการสอบเทียบและทราบค่าร้อยละของความทึบแสงและค่าความคลาดเคลื่อนแล้ว ปิดกั้นที่ช่องทางเดินของแสง
- ▶ ผลการตรวจวัดจะต้องอ่านค่าร้อยละของความทึบแสงได้ในช่วงไม่เกิน ± 0.5 จากค่าที่ระบุไว้ในแผ่นกรองแสงสอบเทียบ
- ▶ สอบเทียบ อย่างน้อยเดือนละครั้ง

16

แผ่นกรองแสงสอบเทียบ (Calibration Filter)

17

การดูแลรักษาเครื่องวัดความทึบแสง

ก่อนและหลังการใช้งานทุกครั้ง ให้ทำความสะอาดส่วนต่าง ๆ ของเครื่องวัดความทึบแสง เช่น หัววัด เลนส์รับแสง และตั้งค่าต่าง ๆ ของเครื่องวัดความทึบแสงให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการใช้งาน และตามคำแนะนำของผู้ผลิต

18

การติดตั้ง และ ตรวจวัด

การติดตั้งเครื่องวัดความทึบแสงของฝุ่นละออง ให้เลือกบริเวณที่มีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายออกสู่อากาศมากที่สุด โดยจะต้องอยู่ในตำแหน่งได้ลม

19

การติดตั้ง และ ตรวจวัด

- ▶ ทำเรือที่มีระบบรวบรวมฝุ่นละออง จุดตรวจวัดต้องอยู่ห่างจากขอบนอกสุดของระบบรวบรวมฝุ่นละออง 1 เมตร
- ▶ ทำเรือที่ไม่มีระบบรวบรวมฝุ่นละออง จุดตรวจวัดต้องอยู่ห่างจากจุดที่มีกระบวนการขนถ่ายสินค้า เช่น สายพานลำเลียง ขอบของโกก 1 เมตร

20

การติดตั้ง และ ตรวจวัด

26

27

28

การติดตั้ง และ ตรวจวัด

29

การติดตั้ง และ ตรวจวัด

33

การตรวจวัด และการบันทึกผล

ให้ทำการตรวจวัดค่าความทึบแสงสูงสุด จำนวน 10 ครั้ง โดยการตรวจวัดแต่ละครั้งจะต้องเป็นจุดเดิมและจะต้องมีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายเกิดขึ้นในขณะที่ตรวจวัดด้วย

บันทึกผลการตรวจวัด และระยะทางเดินแสงของเครื่องวัดความทึบแสง ตามข้อ 2 ลงในแบบบันทึกผลการตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง ([แสดงแบบบันทึกผลการตรวจวัด](#))

34

การตรวจวัด และการบันทึกผล

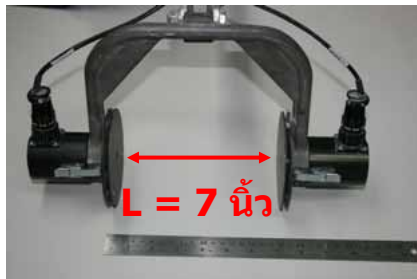
หลังจากดำเนินการ ให้ทำการตรวจสอบเครื่องวัดความทึบแสงอีกครั้งหนึ่ง โดยนำเครื่องวัดความทึบแสงไปตรวจวัดในบริเวณที่อากาศไม่มีฝุ่นละออง ซึ่งเครื่องวัดความทึบแสงจะต้องอ่านค่าร้อยละของความทึบแสงได้เท่ากับ 0 ± 1.0 หากมีค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ ให้ตรวจวัด หรือเปลี่ยนเครื่องวัดความทึบแสงใหม่

35

การคำนวณค่าความทึบแสงของฝุ่นละอองในแต่ละจุดตรวจวัด

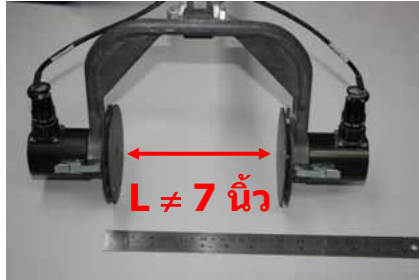
กรณีระยะทางเดินแสงของเครื่องวัดความทึบแสง (L) เท่ากับ 7 นิ้ว (17.78 เซนติเมตร) ให้นำค่าความทึบแสงที่บันทึกไว้ทั้ง 10 ครั้ง มาหาค่าเฉลี่ย และให้ถือเป็นค่าความทึบแสงที่ตรวจวัดได้ของจุดนั้น

36

การคำนวณค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง ในแต่ละจุดตรวจวัด (ย่อ)

กรณีระยะทางเดินแสงของเครื่องวัดความทึบแสง (L)
ไม่เท่ากับ 7 นิ้ว (17.78 เซนติเมตร)

ให้นำค่าความทึบแสงที่บันทึกไว้แต่ละครั้ง มาปรับเทียบเป็นค่า
ความทึบแสงที่ระยะทางเดินแสง 7 นิ้ว (17.78 เซนติเมตร)

37

สมการปรับเทียบเป็นค่าความทึบแสง ที่ระยะทางเดินแสง 7 นิ้ว

$$N_7 = 100 \left\{ 1 - \left(1 - \frac{N}{100} \right)^{\frac{L_7}{L}} \right\}$$

$N_{7นิ้ว}$ = ค่าความทึบแสงที่ปรับเทียบเป็นที่ระยะทางเดินแสงมาตรฐาน (ร้อยละ)

N = ค่าความทึบแสงที่อ่านได้จากเครื่องวัดความทึบแสง

$L_{7นิ้ว}$ = ระยะทางเดินแสงมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 7 นิ้ว หรือ 17.78 เซนติเมตร

L = ระยะทางเดินแสงของเครื่องวัดความทึบแสง (นิ้ว)

38

การคำนวณค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง ในแต่ละจุดตรวจวัด

กรณีระยะทางเดินแสงของเครื่องวัดความทึบแสงไม่เท่ากับ 7 นิ้ว

- ▶ ให้คำนวณค่าความทึบแสงโดยปรับเทียบเป็นที่ระยะทางเดินแสงมาตรฐาน ทั้ง 10 ค่า
- ▶ หาค่าเฉลี่ย
- ▶ ให้ถือว่าค่าที่คำนวณเป็นค่าความทึบแสงที่ตรวจวัดได้ในจุดนั้น

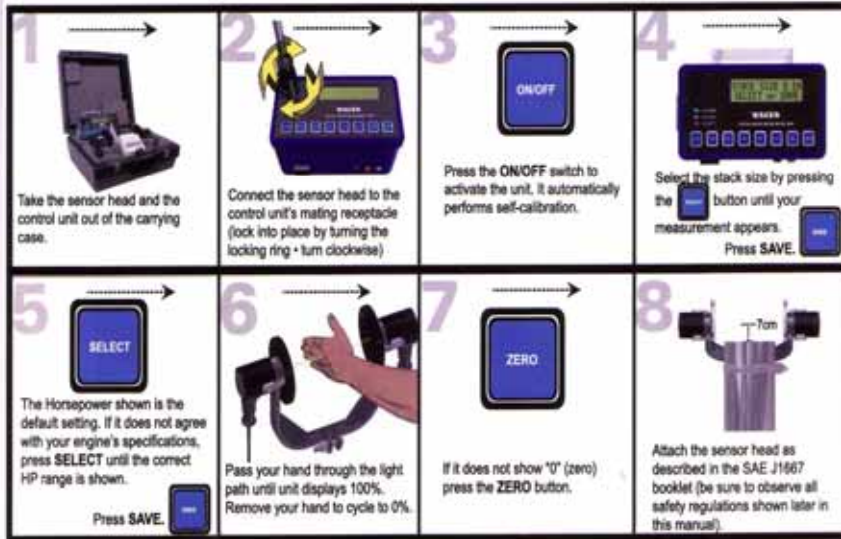
39

ภาพแสดงตัวอย่างเครื่องวัดค่าความทึบแสง ที่ใช้งานในปัจจุบัน

40

ขั้นตอนการใช้งานเครื่องตรวจวัดค่าความทึบแสง

41

การอ่านค่าความทึบแสง ให้อ่านค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้

ร้อยละ 28.6

วัด 10 ครั้ง
และหาค่าเฉลี่ย

42

การติดตามตรวจสอบท่าเรือขนถ่ายสินค้า

ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ด้าน

- ▶ การตรวจสอบมาตรการควบคุมฝุ่นละออง
- ▶ การตรวจวัดฝุ่นละอองด้วยเครื่องวัดความทึบแสง

43

แบบบันทึกการตรวจสอบ

▶ ข้อมูลทั่วไป

- ✓ ชื่อ ที่ตั้ง ใบอนุญาตประกอบกิจการ
- ✓ ประเภท/ขนาดของท่าเรือ ระยะเวลาการขนถ่ายสินค้า ความถี่ในการขนถ่าย
- ✓ ขนาดพื้นที่ของท่าเรือ สภาพแวดล้อม
- ✓ ข้อมูลการขนถ่ายสินค้า (จำนวนจุด ปริมาณการขนถ่าย)
- ✓ ระบบควบคุมฝุ่นละออง

▶ ข้อมูลการตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง

- ✓ สายการผลิต
- ✓ ข้อมูลเครื่องตรวจวัด
- ✓ ตำแหน่งจุดตรวจวัด
- ✓ ผลการตรวจวัด
- ✓ ชื่อผู้ตรวจวัด วัน เดือน ปี ที่ตรวจวัด

44

**แบบบันทึก
การตรวจสอบ**

แบบบันทึกผลการตรวจวัดความชื้นดิน

ชื่อสถานประกอบการ (ภาษาไทย) _____
 ชื่อผู้ที่ไม่ได้มาตรฐานจากผลการตรวจวัด _____
 เลขที่การตรวจไม่มาตรฐาน _____
 สถานที่วัด _____
 โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

ประเภทของถ้ำ (ชนิดดินถ้ำ) _____
 ชนิดไม่เก็บ ๕๐๐ มิลลิเมตร ชนิดไม่เก็บ ๕๐๐ มิลลิเมตร
 ชนิดอื่นถ้ำ _____ ชนิด _____

ขนาดความยาวถ้ำ (ชนิดดินถ้ำ) _____
 ความยาว ถัดจาก _____ น. ถึง _____ น. ความยาว ถัดจาก _____ น. ถึง _____ น.
 ๑๑๓๓ ๗๔ ซ้ำไปเอง

ความถี่ในการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) _____
 ตลอดทั้งปี ทุกฤดูร้อน / ฤดูหนาว ปีละ ๑ ครั้ง

พื้นที่ของสถานประกอบการทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ ไร่/ตารางเมตร

สถานที่ของสถานประกอบการ (ชนิดดินถ้ำ) _____

อยู่ด้านซ้ายของสถานประกอบการ _____ เมตร อยู่ด้านขวาของสถานประกอบการ _____ เมตร
 อยู่ด้านหน้าของสถานประกอบการ _____ เมตร อยู่ด้านหลังของสถานประกอบการ _____ เมตร
 อยู่ด้านซ้ายของสถานประกอบการ _____ เมตร อยู่ด้านขวาของสถานประกอบการ _____ เมตร

ข้อมูลการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) _____
 จำนวนจุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) ที่ตรวจวัดได้ทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด
 ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุดของจุดที่ ๑ _____ มิลลิกรัม ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุดของจุดที่ ๒ _____ มิลลิกรัม
 ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุดของจุดที่ ๓ _____ มิลลิกรัม ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุดของจุดที่ ๔ _____ มิลลิกรัม

จำนวนจุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) _____

จุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ)	ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุด	ปริมาณการตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) สูงสุด	หมายเหตุ
๑			
๒			
๓			
๔			

รายละเอียดเพิ่มเติม _____

**แบบบันทึก
ข้อมูลผลการตรวจวัด
ค่าความทึบแสง
ของฝุ่นละออง
สำหรับกิจการทำเรือ**

* สถานการณ์ _____

ชื่อสถานประกอบการ _____

ข้อมูลผลการตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละอองสำหรับกิจการทำเรือ

ชื่อจุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ) _____
 ผู้ตรวจวัด _____
 สถานที่ตรวจวัด _____
 ประเภทของกิจการ (ชนิดดินถ้ำ) _____
 ระยะทางจากแหล่งกำเนิด (ชนิดดินถ้ำ) _____ เมตร

มีจุดตรวจวัดค่าความทึบแสง (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด ภายใน นอก ไม่มี

จำนวนจุดตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) ที่ตรวจวัดได้ทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด
 ภายใน นอก ไม่มี
 จุดที่ ๑ จุดที่ ๒ จุดที่ ๓ จุดที่ ๔

ผลการตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) _____

จุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ)	จำนวนจุดตรวจวัดค่าความทึบแสง (ชนิดดินถ้ำ)										จำนวนจุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ)	
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐		
๑												( )
๒												( )
๓												( )
๔												( )
๕												( )

กรณีที่ตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) ไม่เกิน ๒.๕ ม.ก./ลบ.ม.^๓

จุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ)	จำนวนจุดตรวจวัดค่าความทึบแสง (ชนิดดินถ้ำ)										จำนวนจุดตรวจวัด (ชนิดดินถ้ำ)	
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐		
๑												( )
๒												( )
๓												( )
๔												( )
๕												( )

จำนวนจุดตรวจวัดค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) _____

หมายเหตุ:
 ( ) ในที่นี้หมายถึงค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) ที่ตรวจวัดได้ทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด
 * ม.ก./ลบ.ม.^๓ = มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ชนิดดินถ้ำ) ไม่เกิน ๒.๕ ม.ก./ลบ.ม.^๓ ไม่เกินค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) ที่ตรวจวัดได้ทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด
 ** ม.ก./ลบ.ม.^๓ = มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ชนิดดินถ้ำ) ไม่เกิน ๒.๕ ม.ก./ลบ.ม.^๓ ไม่เกินค่าความทึบแสงของฝุ่นละออง (ชนิดดินถ้ำ) ที่ตรวจวัดได้ทั้งหมด (ชนิดดินถ้ำ) _____ จุด

ตัวอย่างผลการตรวจวัดค่าความทึบแสง ของฝุ่นละออง (% Opacity)

ชนิดท่าเทียบเรือ	จำนวนท่า	ค่าความทึบแสง (%)
ท่าเรือขนถ่ายปูนซีเมนต์	9	1.2 – 25.3
ท่าเรือขนถ่ายยิปซัม	6	0 – 5.9
ท่าเรือขนถ่ายถ่านหิน	4	0 – 0.2
ท่าเรือขนถ่ายมันสำปะหลัง	2	5.7 – 18.5
ท่าทราย	2	0 – 0.3

ที่มา: ผลการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ, 2548

47

ตัวอย่างผลการตรวจวัดค่าความทึบแสง ของฝุ่นละออง (%Opacity)

ลักษณะ การขนถ่าย	ค่าเฉลี่ย (%)	หมายเหตุ
Grab	<ul style="list-style-type: none"> ▶ เปิดระวางเรือ อยู่ในช่วง 3.8 – 6.0% ▶ ปิดระวางเรือครึ่งหนึ่ง อยู่ในช่วง 7.2 – 17.8% 	ขณะที่รถไถเคลื่อน มีค่า 4.6 – 97.9%
Conveyor	อยู่ในช่วง 31.0 – 55.7%	ห่างจากท้ายเรือ 20 เมตร มีค่า 2.6%

ที่มา: ผลการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ, 2550

48